

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Румяна Николова, Институт за изследване на изкуствата – БАН

за дисертационен труд на **Петър Бориславов Денчев**, редовен докторант към Институт за изследване на изкуствата – БАН, на тема:

Употреба и функция на пространството в театралния спектакъл от 1968 година до наши дни

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

научен ръководител – проф. д. изк. Камелия Николова

Дисертационният труд на Петър Денчев *„Употреба и функция на пространството в театралния спектакъл от 1968 година до наши дни“* е в обем от 332 страници и е организиран във въведение, пет глави, заключение и изводи и библиография.

Изследователският обект на дисертационния труд е пространството в театралния спектакъл в българския театър в периода от 1968 г. до наши дни, разгледано през тандемната работа между режисьори и сценографи.

В увода се уточняват полето, задачите и подхода на изследването, представя се структурата му и източниците. Задачата на дисертационния труд е формулирана по следния начин: *„да попълни част от проблемните полета, но също така да представи със своя нарочен избор на тандеми между режисьори и сценографи полето на пространството на представлението в българския театър и неговото динамично развитие от края на 60-те години до наши дни. Не само това, но текстът си позволява и да отвори малко по-широка перспектива, чрез която да помести своя концептуален подход в по-широки времеви рамки“*.

В първа глава *„Проблемът за пространството“* се разглежда пространството от философско-концептуална гледна точка. Представят се и се анализират основните идеи за пространството в театъра. Използвани и цитирани са множество текстове на теоретици и практики на театъра, философи и хуманитаристи, което прави това представяне изчерпателно. Мисленето на пространството едновременно като теоретична категория и от гледна точка на практическото му приложение е пригодно за дисертационния труд. Текстът продължава в конкретизирането на своя обект на изследване, чрез отговор на въпроса какво прави едно пространство театрално и чрез проследяване на първите партньорства между режисьор и сценограф в контекста на европейския театър - Макс Райнхард и Ернст Щерн, Леополд Йеснер с Емил Пиршан и др. и в български контекст - Хрисан Цанков и Иван Пенков; в края на 50-те и 60-те години - Леон Даниел и Младен Младенов, Вили Цанков и Михаил Михайлов, Методи Андонов и Иван Кирков/Стефан Савов, през 70-те - Крикор Азарян и Младен Младенов, Николай Люцканов и Георги Иванов, Георги Ножаров и Любен Гройс, Иван Добчев и Вячеслав Парапанов; през 80-те години - Елена Цикова и Красимир Вълканов, Възкресия Вихърлова и Зарко Узунов, Здравко Митков и Невена Кавалджиева, Стоян Камбарев и Виолета Радкова, Слави Шкаров и Нейко Нейков.

В тази глава се разглежда и сценографията като концептуална част от пространството, като се изтъква разликата между пространството на спектакъла от сценографското пространство.

Втора глава *„Моделиране на пространството“* прави обзор на идеите за пространството в исторически план – Античността, Средновековието, Ренесанса, Просвещението и съвременността.

В трета глава *„Моделиране на пространството в българския театър: от неговата поява до края на Втората световна война“* се

представя развитието на българския театър от появата му до края на Втората световна война през призмата на идеите за пространството. Изведени са базисните представи за театралност и тяхното отражение върху идеите за пространството в театъра, както и фигурите на театрални практики, които чрез представленията си формират възгледи за театралното пространство.

Четвърта глава *„Манипулиране на пространството: устойчиви тандеми между режисьор и сценограф през 60-те, 70-те и 80-те години на XX век в българския театър“* е централна за изследването. Тук се проследява развитието на идеите за пространството през три десетилетия от историята на българския театър. Представени са партньорства между режисьори и сценографи, които са определящи за процесите в българския театър от посочения период и чиито сценични практики носят в себе си енергиите на новаторството и допринасят за развитие на сценичния език.

Пета глава *„Окупация и еманципация – постмодерното пространство от 90-те години на XX век до наши дни“* извежда базисните процеси в театъра в годините след политическите промени през 1989 г. и отпадането на изискванията на социалистическия реализъм до наши дни. Текстът улавя динамиката в идеите за пространството. Разглеждат се новите партньорства между режисьор и сценограф, както и представления, които използват пространства, различни от класическата театрална сграда.

Темата на дисертационния труд на Петър Денчев е интердисциплинарна и слабо изследвана в българското театрознание. Изследователското поле се докосва до философия, психология и др. Дисертацията респектира със задълбоченото познаване на изследвания обект. Авторът успява да представи идеите за пространството в тяхното историческо и философско развитие, както и да уплътни този разказ през

конкретните сценични практики на тандеми между сценографи и режисьори.

Намирам, че дисертационният труд на Петър Денчев представя многоаспектно един слабо изследван проблем в българската театрална наука. Текстът демонстрира задълбочено проучване и добро познаване на източници и изследвания по темата, над които се надгражда с проучване на архивни материали, рецензии и др. Авторът демонстрира и добро познаване и осмисляне на историческия контекст, в който са поставени разглежданите явления. Добре организираната структурата превръща работата в увлекателно четиво и допринася за ясното извеждане на основните проблеми и представяне на изследваните явления. Всичко това прави текста да звучи цялостно и убедително, с обосновано представени тези и изводи.

В заключение и заради изложените качества на дисертационния труд, препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност Театрознание и театрално изкуство, професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство на Петър Денчев.

доц. д-р Румяна Николова

26.10.2021 г.